

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 22. júna 2023*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Občianstvo Únie – Článok 20 ZFEÚ – Právo na voľný pohyb a pobyt na území členských štátov – Rozhodnutie členského štátu o odopretí pobytu štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je rodičom maloletého dieťaťa, ktorý je štátnym príslušníkom tohto členského štátu – Dieťa nachádzajúce sa mimo územia Európskej únie, ktoré sa nikdy nezdržiavalo na jej území“

Vo veci C-459/20,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Utrecht (súd v Haagu, zasadajúci v Utrechte, Holandsko) z 10. septembra 2020 a doručený Súdnemu dvoru 15. septembra 2020, ktorý súvisí s konaním:

X

proti

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory A. Arabadžiev, podpredseda Súdneho dvora L. Bay Larsen, vykonávajúci funkciu sudcu prvej komory, sudcovia P. G. Xuereb, A. Kumin (spravodajca) a I. Ziemele,

generálny advokát: J. Richard de la Tour,

tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní 23. februára 2022,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- X, v zastúpení: M. van Werven a J. Werner, advocaten,
- holandská vláda, v zastúpení: M. K. Bulterman a C. S. Schillemans, splnomocnené zástupkyne,

* Jazyk konania: holandčina.

- dánska vláda, v zastúpení: M. Jespersen, J. Nymann-Lindgren a M. Søndahl Wolff, splnomocnení zástupcovia,
- nemecká vláda, v zastúpení: J. Möller a R. Kanitz, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: C. Ladenburger, E. Montaguti a G. Wils, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní zo 16. júna 2022,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 20 ZFEÚ.
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi X, thajskou štátnou príslušníčkou, a Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (štátny tajomník pre spravodlivosť a bezpečnosť, Holandsko) (ďalej len „štátny tajomník“) vo veci jeho zamietnutia žiadosti X o povolenie na pobyt.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 3 X sa legálne zdržiavala v Holandsku, kde sa vydala za A, ktorý je holandským štátnym príslušníkom. Z ich manželstva sa narodilo dieťa, ktoré je holandským štátnym príslušníkom.
- 4 Toto dieťa, ktoré malo v čase podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania desať rokov, sa narodilo v Thajsku, kde ho vychovávala stará mama z matkinej strany, keďže X sa po jeho narodení vrátila do Holandska. Dieťa vždy bývalo v tejto tretej krajine a nikdy nevycestovalo do Holandsku ani do žiadneho iného členského štátu Európskej únie.
- 5 Rozhodnutím z 22. mája 2017 holandské orgány odňali X právo na pobyt so spätnou účinnosťou k 1. júnu 2016, teda k dátumu faktického odlúčenia A a X.
- 6 Manželstvo bolo rozvedené 17. mája 2018.
- 7 Dňa 6. mája 2019 štátny tajomník oznámil X, že 8. mája 2019 bude vyhostená do Bangkoku (Thajsko).
- 8 Dňa 7. mája 2019 požiadala X o pobyt v Holandsku u B, štátneho príslušníka tohto členského štátu. V rámci posúdenia tejto žiadosti holandské orgány *ex officio* overili, či žalobkyňa vo veci samej mohla získať odvodené právo na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ, aby mohla so svojim dieťaťom bývať na území Únie.
- 9 Rozhodnutím z 8. mája 2019 štátny tajomník zamietol uvedenú žiadosť najmä z dôvodu, že X sa nemôže domáhať odvodeného práva na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ, ako ho Súdny dvor priznal v rozsudku z 10. mája 2017, Chavez-Vilchez a i. (C-133/15, EU:C:2017:354).
- 10 X bola 8. mája 2019 vyhostená do Bangkoku.

- 11 Rozhodnutím z 2. júla 2019 štátny tajomník zamietol sťažnosť, ktorú podala X proti rozhodnutiu z 8. mája 2019. X následne podala žalobu na vnútroštátny súd, v ktorej tvrdí, že z dôvodu tohto rozhodnutia o zamietnutí pobytu jej dieťa, hoci je holandským štátnym príslušníkom, nemá možnosť zdržiavať sa v Únii a že v dôsledku toho uvedené rozhodnutie spochybňuje potrebný účinok práv, ktoré má z dôvodu svojho postavenia občana Únie.
- 12 V tejto súvislosti X zdôrazňuje, že jej dieťa, ktorému vždy zabezpečovala právnu a finančnú starostlivosť a s ktorým vždy udržiavala emocionálnu väzbu, je na nej úplne závislé. Spresňuje, že od svojho návratu do Thajska mu zabezpečuje každodennú starostlivosť. Stará matka dieťaťa z matkinej strany sa vzhľadom na jej zdravotný stav už o dieťa starať nemôže. X dodáva, že rozsudkom súdu v Surine (Thajsko) z 5. februára 2020 jej bolo dieťa zverené do výlučnej starostlivosti.
- 13 Z dôvodu, že toto dieťa neovláda ani anglický, ani holandský jazyk, nemôže komunikovať so svojim otcom, s ktorým už od roku 2017 nemalo žiadny kontakt. Podľa X nemá A k dieťaťu žiadnu emocionálnu väzbu a nezabezpečoval mu starostlivosť.
- 14 Štátny tajomník tvrdí, že z rozhodnutia o zamietnutí pobytu adresovaného X nevyplýva, že jej dieťa je povinné opustiť územie Únie, keďže sa od svojho narodenia zdržiava v Thajsku. Okrem toho nemožno automaticky usudzovať, že dieťa je zverené do výlučnej osobnej starostlivosti X, pretože rozsudok thajského súdu, na ktorý sa v tejto súvislosti odvoláva, nemá vyššie overenie. Okrem toho X nepreukázala, že sa o dieťa od svojho návratu do Thajska skutočne stará. Neexistuje žiadny objektívny dôkaz o existencii takého vzťahu závislosti medzi ňou a dieťaťom, že by dieťa bolo nútené zdržiavať sa mimo územia Únie, ak by bolo X zamietnuté právo na pobyt. Je pravdepodobné, že skutočnosť, že dieťa bolo väčšinu svojho života oddelené od matky, mala vplyv na jeho pripútanosť, a teda na jeho závislosť na nej. Okrem toho úloha A v živote dieťaťa nie je jasná a skutočnosť, že X tvrdí, že A sa o dieťa nestará, je subjektívnym prvkom. Štátny tajomník dodáva, že X nepreukázala, že jej dieťa si želá prísť žiť do Holandska alebo že by bolo v záujme tohto dieťaťa, aby jeho matka mala povolenie na pobyt v tomto členskom štáte.
- 15 Vnútroštátny súd sa pýta na uplatniteľnosť zásad stanovených Súdny dvorom v rozsudkoch z 8. marca 2011, Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124); z 15. novembra 2011, Dereci a i. (C-256/11, EU:C:2011:734); zo 6. decembra 2012, O a i. (C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:776), ako aj z 10. mája 2017, Chavez-Vilchez a i. (C-133/15, EU:C:2017:354), v situácii, o akú ide vo veci samej, keď sa maloleté dieťa, ktoré je občanom Únie, zdržiava mimo územia Únie alebo sa na tomto území nikdy nezdržiavalo.
- 16 Vnútroštátny súd spresňuje, že záporná odpoveď Súdneho dvora by podľa holandského práva znamenala, že štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je rodičom maloletého občana Únie, by nikdy nemohlo byť priznané právo na pobyt vyplývajúce z článku 20 ZFEÚ a do Holandska by mohol vstúpiť legálne len vtedy, ak by podal žiadosť o pobyt založenú na práve na súkromný a rodinný život v zmysle článku 8 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950. Podľa holandskej právnej úpravy takáto žiadosť v zásade vyžaduje, aby mal žiadateľ ako vzdialenejší rodinný príslušník povolenie na prechodný pobyt. Na tento účel je však okrem iného potrebné, aby bol rodinný príslušník, u ktorého sa plánuje pobyt, teda „garant“, starší ako 21 rokov. Maloleté dieťa pritom zo svojej podstaty nemôže túto podmienku splniť, čo by znamenalo, že takáto žiadosť o pobyt nemá od začiatku šancu na úspech.

- 17 Okrem toho sa vnútroštátny súd pýta na kritériá posúdenia existencie vzťahu závislosti občana Únie na štátnom príslušníkovi tretej krajiny, ako aj na otázku skutočnej starostlivosti o dieťa v kontexte sporu vo veci samej.
- 18 Za týchto podmienok teda Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Utrecht (súd v Haagu, zasadaajúci v Utrechte, Holandsko) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
- „1. Ak má štátny príslušník tretej krajiny vo svojej starostlivosti maloleté dieťa, ktoré je občanom Únie a ktoré k nemu navyše viaže skutočný vzťah závislosti, má sa článok 20 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že bráni členskému štátu v tom, aby tomuto príslušníkovi tretej krajiny zamietol pobyt v členskom štáte, ktorého je maloletý občan Únie štátnym príslušníkom, pokiaľ sa tento maloletý občan Únie zdržiava mimo územia tohto členského štátu alebo Únie alebo sa nikdy nezdržiaval na území Únie, takže maloletému občanovi Únie je fakticky odopretý vstup na územie Únie?
2. a) Sú (maloletí) občania Únie povinní odvolávať sa na existenciu alebo vierohodnosť záujmu na uplatňovaní práv, ktoré im patria na základe občianstva Únie?
b) Aký význam treba v tejto súvislosti pripisovať skutočnosti, že maloletí občania Únie spravidla nemôžu uplatňovať svoje práva samostatne a dokonca ani vyjadriť svoj názor, pokiaľ ide o miesto ich pobytu, v čom sú závislí od svojho rodiča (svojich rodičov), takže sa možno v mene maloletého občana Únie dovoľávať práv, ktoré mu vyplývajú z tohto postavenia, hoci uplatňovanie týchto práv by mohol byť v rozpore s jeho inými záujmami okrem iného v zmysle rozsudku z 10. mája 2017, Chavez-Vilchez a i. (C-133/15, EU:C:2017:354)?
c) Sú práva súvisiace s občianstvom Únie absolútne v tom zmysle, že sa nesmie vytvoriť nijaká prekážka ich uplatneniu, alebo má členský štát, ktorého je občan Únie štátnym príslušníkom, dokonca pozitívnu povinnosť umožniť výkon týchto práv?
3. a) Má v rámci posudzovania takeého vzťahu závislosti, akého sa týka prvá otázka, rozhodujúci význam na jednej strane to, či rodič, štátny príslušník tretej krajiny, zabezpečoval každodennú starostlivosť o maloletého občana Únie pred podaním žiadosti o povolenie na pobyt, alebo pred vydaním rozhodnutia, ktorým mu bol pobyt zamietnutý, alebo v čase, keď má (vnútroštátny) súd rozhodovať v rámci súdneho konania vedeného z dôvodu tohto zamietnutia, a na druhej strane to, či túto každodennú starostlivosť v minulosti zabezpečovali alebo môžu (naďalej) v budúcnosti zabezpečiť iné osoby?
b) Možno v tejto súvislosti vyžadovať od maloletého občana Únie, aby na to, by si mohol konkrétne uplatňovať práva, ktoré mu priznáva právo Únie, sa usadil na území Únie u svojho druhého rodiča, občana Únie, aj keď tento rodič už možno nemá tohto maloletého vo svojej starostlivosti?
c) Aký význam treba v prípade kladnej odpovede pripisovať tomu, či tento rodič zabezpečuje alebo zabezpečoval osobnú alebo právnu, finančnú alebo emocionálnu starostlivosť o maloletého a či by bol schopný postarať sa o maloletého alebo mu zabezpečiť opateru?
d) Má sa otázke právnej, finančnej alebo emocionálnej starostlivosti pripisovať menší význam, ak by sa malo preukázať, že rodič, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, má maloletého občana Únie vo svojej výlučnej osobnej starostlivosti?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

- 19 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 20 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že okolnosť, že maloleté dieťa, občan Únie, ktoré má štátnu príslušnosť členského štátu, žije od svojho narodenia mimo územia tohto členského štátu a nikdy sa nezdržiavalo na území Únie, vylučuje, aby jeden z jeho rodičov, štátny príslušník tretej krajiny, na ktorom je toto dieťa závislé, mohol požívať odvodené právo na pobyt založené na tomto článku.
- 20 Na úvod treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora priznáva článok 20 ZFEÚ každej osobe, ktorá má štátne občianstvo členského štátu, postavenie občana Únie, ktoré má byť základným postavením štátnych príslušníkov členských štátov (pozri v tomto zmysle rozsudky z 8. marca 2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, bod 41, a z 9. júna 2022, Préfet du Gers a Institut national de la statistique et des études économique, C-673/20, EU:C:2022:449, bod 49, ako aj citovanú judikatúru).
- 21 Občianstvo Únie priznáva každému občanovi Únie základné a individuálne právo voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov s výhradou obmedzení a podmienok uvedených v Zmluve o FEÚ a opatrení prijatých na ich uplatnenie [rozsudok z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 36 a citovaná judikatúra].
- 22 Súdny dvor rozhodol, že článok 20 ZFEÚ bráni vnútroštátnym opatreniam, vrátane rozhodnutí o neudelení práva na pobyt rodinným príslušníkom občana Únie, ktorých účinkom je zbavenie občanov Únie účinného požívania podstaty práv, ktoré im vyplývajú z ich postavenia (rozsudky z 8. marca 2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, bod 42; zo 6. decembra 2012, O a i., C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:776, bod 45, ako aj z 10. mája 2017, Chavez-Vilchez a i., C-133/15, EU:C:2017:354, bod 61).
- 23 Naproti tomu ustanovenia Zmluvy o FEÚ týkajúce sa občianstva Únie nepriznávajú štátnym príslušníkom tretích krajín žiadne autonómne právo. Prípadné práva priznané takýmto štátnym príslušníkom totiž nie sú vlastné práva uvedených štátnych príslušníkov, ale ide o práva, ktoré sú odvodené od práv občana Únie. Účel a odôvodnenie uvedených odvodených práv sa zakladajú na konštatovaní, že odmietnuť ich priznanie môže viesť k obmedzeniu najmä slobody pohybu občana Únie na území Únie [rozsudok zo 7. septembra 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Povaha práva na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ), C-624/20, EU:C:2022:639, bod 51 a citovaná judikatúra].
- 24 V tejto súvislosti Súdny dvor už konštatoval, že existujú veľmi osobitné situácie, v ktorých napriek skutočnosti, že sekundárne právo týkajúce sa práva na pobyt štátnych príslušníkov tretích krajín nie je uplatniteľné a dotknutý občan Únie nevyužil svoju slobodu pohybu, musí byť právo na pobyt priznané štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, rodinnému príslušníkovi uvedeného občana, aby nedošlo k narušeniu potrebného účinku občianstva Únie, pokiaľ by v dôsledku odopretia takeého práva bol občan Únie nútený opustiť územie Únie ako celok, čo by ho zbavilo možnosti účinne požívať podstatu práv, ktoré mu z tohto postavenia vyplývajú [rozsudok z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 51, ako aj citovaná judikatúra].

- 25 Situácie uvedené v predchádzajúcom bode tohto rozsudku sa vyznačujú skutočnosťou, že sú upravené právnou úpravou patriacou *a priori* do právomoci členských štátov, teda právnou úpravou týkajúcou sa práva na vstup a pobyt štátnych príslušníkov tretích krajín mimo pôsobnosti ustanovení sekundárneho práva Únie, ktoré na základe určitých podmienok stanovujú udelenie takéhoto práva, majú uvedené situácie vnútornú väzbu so slobodou pohybu a pobytu občana Únie, čo bráni tomu, aby bolo uvedeným štátnym príslušníkom odopreté právo na vstup a pobyt v členskom štáte, v ktorom sa tento občan zdržiava, a to s cieľom neobmedziť túto slobodu (rozsudok z 10. mája 2017, Chavez-Vilchez a i., C-133/15, EU:C:2017:354, bod 64 a citovaná judikatúra).
- 26 Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora však vyplýva, že odmietnutie priznať právo na pobyt môže ohroziť potrebný účinok občianstva Únie len vtedy, keď medzi týmto štátnym príslušníkom tretej krajiny a občanom Únie, ktorý je jeho rodinným príslušníkom, existuje taký vzťah závislosti, ktorého dôsledkom je, že tento občan Únie je v prípade neuznania práva uvedeného štátneho príslušníka tretej krajiny nútený sprevádzať ho a opustiť toto územie ako celok [rozsudky z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 52, ako aj citovaná judikatúra, a zo 7. septembra 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Povaha práva na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ), C-624/20, EU:C:2022:639, bod 37, ako aj citovaná judikatúra].
- 27 Z judikatúry Súdneho dvora tiež vyplýva, že podobne ako odmietnutie alebo strata práva na pobyt na území členského štátu, zákaz vstupu na územie Únie uložený štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, môže viesť k tomu, že tento občan bude zbavený možnosti účinne využívať podstatu práv vyplývajúcich z jeho postavenia, ak vzhľadom na vzťah závislosti existujúci medzi týmito osobami tento zákaz vstupu v skutočnosti núti uvedeného občana opustiť územie Únie ako celok, aby sprevádzal svojho rodinného príslušníka, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, na ktorého sa vzťahuje uvedený zákaz [rozsudok z 27. apríla 2023, M.D. (Zákaz vstupu do Maďarska), C-528/21, EU:C:2023:341, bod 60 a citovaná judikatúra].
- 28 Vzhľadom na to v situácii, o akú ide vo veci samej, nemôže odmietnutie práva na pobyt rodiča, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, maloletého dieťaťa, ktoré je občanom Únie, viesť na rozdiel od situácií, o ktoré išlo vo veciach týkajúcich sa článku 20 ZFEÚ, o ktorých už Súdny dvor rozhodol, k tomu, že toto dieťa bude nútené sprevádzať svojho rodiča, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, a opustiť územie Únie, keďže od svojho narodenia žije v tretej krajine a nikdy sa v Únii nezdržiavalo.
- 29 Na jednej strane však Súdny dvor v judikatúre uvedenej v bode 22 tohto rozsudku síce poznamenal, že dotknuté dieťa sa vždy zdržiavalo v členskom štáte, ktorého je štátnym príslušníkom, avšak toto spresnenie malo za cieľ len zdôrazniť, že požívanie odvodeného práva na pobyt vyplývajúceho z článku 20 ZFEÚ nezávisí od výkonu práva tohto dieťaťa na voľný pohyb a pobyt v rámci Únie, ale od jeho občianstva Únie, teda postavenia, ktoré mu patrí nezávisle od výkonu uvedeného práva, a to len na základe toho, že má štátnu príslušnosť členského štátu.
- 30 Na druhej strane za predpokladu, že existuje vzťah závislosti medzi dieťaťom, ktoré je občanom Únie, a jeho rodičom, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, odmietnutie pobytu tohto rodiča v členskom štáte, ktorého je toto dieťa štátnym príslušníkom, môže zabrániť uvedenému dieťaťu zdržiavať sa na území Únie alebo pohybovať sa na ňom, keďže by bolo nútené zdržiavať sa v tretej krajine s týmto rodičom.

- 31 V tejto súvislosti treba dôsledky, ktoré pre dieťa, občana Únie, vyplývajú z toho, že mu je v praxi zabránené vstúpiť na územie Únie a zdržiavať sa na ňom, považovať za analogické dôsledkom, ktoré vyplývajú z povinnosti opustiť územie Únie.
- 32 Ako vyplýva z bodu 23 tohto rozsudku, ustanovenia Zmluvy o FEÚ týkajúce sa občianstva Únie priznávajú štátnym príslušníkom tretích krajín len práva odvodené od práv, ktoré majú občania Únie.
- 33 Právo štátneho príslušníka tretej krajiny na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ ako rodinného príslušníka občana Únie je odôvodnené tým, že takýto pobyt je potrebný na to, aby tento občan Únie mohol účinne požívať podstatu práv vyplývajúcich z tohto postavenia, pokiaľ trvá vzťah závislosti s uvedeným štátnym príslušníkom [rozsudok zo 7. septembra 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Povaha práva na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ), C-624/20, EU:C:2022:639, bod 41].
- 34 Odmietnutie práva na pobyt rodiča, ktorý je štátny príslušník tretej krajiny, dieťaťa, ktoré je občanom Únie, môže mať vplyv na výkon týchto práv týmto dieťaťom len v prípade, ak má toto dieťa vstúpiť na územie dotknutého členského štátu s týmto rodičom alebo sa k nemu pripojiť a následne sa na tomto území zdržiavať.
- 35 Naopak v prípade, že sa rodič, ktorý je štátny príslušník tretej krajiny, dieťaťa, ktoré je občanom Únie, zdržiava sám na území Únie, zatiaľ čo toto dieťa zostáva v tretej krajine, rozhodnutie, ktorým sa tomuto rodičovi odmieta právo na pobyt na tomto území, nebude mať žiadny vplyv na výkon práv uvedeného dieťaťa.
- 36 Právo na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ teda nemá byť priznané rodičovi, štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, maloletého dieťaťa, ktoré je občanom Únie, v situácii, keď ani žiadosť tohto rodiča o získanie odvodeného práva na pobyt, ani všeobecný kontext veci neumožňujú dospieť k záveru, že toto dieťa, ktoré sa nikdy nezdržiavalo v členskom štáte, ktorého je štátnym príslušníkom, bude vykonávať svoje práva občana Únie tým, že vstúpi na územie tohto členského štátu a bude sa na ňom s uvedeným rodičom zdržiavať.
- 37 Prináleží vnútroštátnemu súdu, ktorý má ako jediný právomoc v tejto súvislosti, aby vykonal overenia skutkového stavu potrebné na to, aby vo veci samej posúdil nielen existenciu vzťahu závislosti v zmysle judikatúry pripomenutej v bode 26 tohto rozsudku, ale aj to, či je preukázané, že dotknuté dieťa vstúpi do Holandska a bude sa tam zdržiavať so svojím rodičom, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny.
- 38 S prihliadnutím na predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že okolnosť, že maloleté dieťa, občan Únie, ktoré má štátnu príslušnosť členského štátu, žije od svojho narodenia mimo územia tohto členského štátu a nikdy sa nezdržiavalo na území Únie, nevylučuje, aby jeden z jeho rodičov, štátny príslušník tretej krajiny, na ktorom je toto dieťa závislé, mohol požívať odvodené právo na pobyt založené na tomto článku, pokiaľ sa preukáže, že uvedené dieťa vstúpi na územie členského štátu, ktorého je štátnym príslušníkom, a bude sa na ňom zdržiavať v spoločnosti tohto rodiča.

O druhej otázke

- 39 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 20 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že členský štát, ktorému bola predložená žiadosť o odvodené právo na pobyt podaná štátnym príslušníkom tretej krajiny, na ktorom je maloleté dieťa, občan Únie, ktoré je štátnym príslušníkom tohto členského štátu, závislé a od svojho narodenia žije v tejto tretej krajine, pričom sa nikdy nezdržiavalo na území Únie, môže túto žiadosť zamietnuť z dôvodu, že premiestnenie do uvedeného členského štátu, ktoré je spojené s výkonom práv dieťaťa ako občana Únie, nie je v skutočnom alebo hodnovernom záujme uvedeného dieťaťa.
- 40 V tejto súvislosti treba na jednej strane uviesť, že z judikatúry pripomenutej v bodoch 20 a 22 tohto rozsudku vyplýva, že právo slobodne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov priznané každému občanovi Únie vyplýva priamo z postavenia občana Únie, pričom jeho výkon nepodlieha preukázaniu akéhokoľvek záujmu odvolávať sa naň.
- 41 Súdny dvor navyše v tejto súvislosti rozhodol, že podľa zásady medzinárodného práva, ktorú právo Únie nemôže porušovať, členský štát nemôže odoprieť vlastným štátnym príslušníkom vstup na svoje územie alebo pobyt na ňom, a že majú teda právo na neobmedzený pobyt v tomto členskom štáte (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. novembra 2017, Lounes, C-165/16, EU:C:2017:862, bod 37 a citovanú judikatúru).
- 42 Na druhej strane Súdny dvor už spresnil, že maloleté dieťa môže využívať právo na voľný pohyb a pobyt zaručené právom Únie. Spôsobilosť štátneho príslušníka členského štátu mať práva zaručené Zmluvou o FEÚ a sekundárnym právom, ktoré sa týkajú voľného pohybu osôb, nemožno podriaďovať podmienke, že daná osoba dosiahla vek požadovaný na získanie právnej spôsobilosti sama vykonávať tieto práva (pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. októbra 2004, Zhu a Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, bod 20).
- 43 Okrem toho, hoci je pravda, že Súdny dvor rozhodol, že orgánom príslušným na rozhodnutie o žiadosti o povolenie na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ prináleží zohľadniť najlepší záujem dotknutého dieťaťa, takéto zohľadnenie sa predpokladalo len na účely posúdenia existencie vzťahu závislosti v zmysle judikatúry uvedenej v bode 26 tohto rozsudku alebo dôsledkov výnimky z odvodeného práva na pobyt stanoveného v tomto článku založenej na dôvodoch verejnej bezpečnosti alebo verejného poriadku [pozri v tomto zmysle rozsudky z 10. mája 2017, Chavez-Vilchez a i., C-133/15, EU:C:2017:354, bod 71, ako aj z 5. mája 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného príslušníka – Nedostatočné zdroje), C-451/19 a C-532/19, EU:C:2022:354, bod 53]. Súdny dvor tak rozhodol, že na tento najlepší záujem sa možno odvolávať nie na účely zamietnutia žiadosti o povolenie na pobyt, ale naopak na účely zabránenia prijatiu rozhodnutia, ktorým by bolo toto dieťa nútené opustiť územie Únie.
- 44 Z toho dôvodu v situácii, o akú ide vo veci samej, tieto príslušné orgány nemôžu bez toho, aby neoprávnene nahrádzali nositeľov rodičovských práv a povinností k dotknutému dieťaťu, pokiaľ neboli prijaté opatrenia na úpravu výkonu týchto práv, a bez toho, aby nerešpektovali schopnosť tohto dieťaťa vykonávať práva, ktoré mu vyplývajú z postavenia priznaného mu článkom 20 ZFEÚ, ako je pripomenuté v bode 42 tohto rozsudku, určiť, či premiestnenie uvedeného dieťaťa do členského štátu, ktorého je štátnym príslušníkom, je v záujme tohto dieťaťa.
- 45 S prihliadnutím na predchádzajúce úvahy treba na druhú otázku odpovedať tak, že článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že členský štát, ktorému bola predložená žiadosť o odvodené právo na pobyt podaná štátnym príslušníkom tretej krajiny, na ktorom je maloleté

dieťa, občan Únie, ktoré je štátnym príslušníkom tohto členského štátu, závislé a od svojho narodenia žije v tejto tretej krajine, pričom sa nikdy nezdržiavalo na území Únie, nemôže túto žiadosť zamietnuť z dôvodu, že premiestnenie do uvedeného členského štátu, ktoré je spojené s výkonom práv dieťaťa ako občana Únie, nie je v skutočnom alebo hodnovernom záujme uvedeného dieťaťa.

O tretej otázke

- 46 Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 20 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že na účely posúdenia, či je maloleté dieťa, ktoré je občanom Únie, závislé od svojho rodiča, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, sú rozhodujúcimi faktormi skutočnosť, že tento rodič nie vždy zabezpečoval každodennú starostlivosť o toto dieťa, aj keby dieťa bolo v jeho výlučnej starostlivosti, ako aj skutočnosť, že uvedené dieťa sa prípadne mohlo usadiť na území Únie u svojho druhého rodiča, občana Únie.
- 47 Ako vyplýva z bodov 26 až 28, 30, 31 a 33 tohto rozsudku, právo na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ sa priznáva štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, len vo veľmi osobitných situáciách, keď medzi týmto štátnym príslušníkom tretej krajiny a týmto občanom Únie existuje taký vzťah závislosti, ktorý by viedol k tomu, že v prípade, ak by uvedenému štátnemu príslušníkovi nebolo priznané právo na pobyt na území Únie, občan Únie by ho musel sprevádzať a opustiť toto územie ako celok, alebo by mu bol znemožnený vstup a pobyt na území členského štátu, ktorého je štátnym príslušníkom.
- 48 Žiadosť o odvodené právo na pobyt treba teda preskúmať z hľadiska intenzity vzťahu závislosti medzi rodičom, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, a jeho maloletým dieťaťom, ktoré je občanom Únie, pričom takéto posúdenie musí zohľadňovať všetky okolnosti prejednávanej veci [pozri v tomto zmysle rozsudky z 10. mája 2017, Chavez-Vilchez a i., C-133/15, EU:C:2017:354, bod 71; z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 72, ako aj z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 56].
- 49 V tejto súvislosti Súdny dvor pri posudzovaní existencie takéhoto vzťahu závislosti rozhodol, že treba zohľadniť otázku skutočnej starostlivosti o toto dieťa, ako aj otázku, či právnu, finančnú alebo emocionálnu starostlivosť o toto dieťa zabezpečuje rodič, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny. Ako relevantné okolnosti boli posúdené vek takéhoto dieťaťa, jeho fyzický a emočný vývoj, úroveň jeho citovej väzby tak s rodičom, ktorý je občanom Únie, ako aj s rodičom, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, a tiež riziko, ktoré by odlúčenie od tohto rodiča znamenalo pre citovú rovnováhu tohto dieťaťa [rozsudok zo 7. septembra 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Povaha práva na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ), C-624/20, EU:C:2022:639, bod 39 a citovaná judikatúra].
- 50 Z judikatúry Súdneho dvora tiež vyplýva, že samotná skutočnosť, že sa štátnemu príslušníkovi členského štátu môže zdať vhodné, aby s ním z ekonomických dôvodov alebo na účely zachovania jednoty rodiny na území Únie mohli rodinní príslušníci, ktorí nemajú štátnu príslušnosť členského štátu, žiť na území Únie, nestačí sama osebe k prijatiu záveru, že občan Únie bude nútený opustiť územie Únie, ak mu takéto právo nebude priznané [rozsudok z 5. mája 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného príslušníka – Nedostatočné zdroje), C-451/19 až C-532/19, EU:C:2022:354, bod 57, ako aj citovaná judikatúra].

- 51 Existencia rodinného vzťahu, či už biologickej alebo právnej povahy, medzi občanom Únie a jeho rodinným príslušníkom, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, tak nemôže postačovať na odôvodnenie toho, aby uvedenému rodinnému príslušníkovi bolo na základe článku 20 ZFEÚ priznané odvodené právo na pobyt na území členského štátu, ktorého je občan Únie štátnym príslušníkom [rozsudok z 5. mája 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného príslušníka – Nedostatočné zdroje), C-451/19 a C-532/19, EU:C:2022:354, bod 58 a citovaná judikatúra].
- 52 Vzhľadom na všetky tieto skutočnosti treba najskôr zdôrazniť, že príslušné orgány musia zohľadniť situáciu, ktorá existuje v okamihu, keď majú rozhodnúť, keďže tieto orgány musia posúdiť predvídateľné dôsledky svojho rozhodnutia na účinné požívanie základných práv dotknutého dieťaťa, ktoré mu vyplývajú z postavenia priznaného článkom 20 ZFEÚ. S cieľom zabrániť tomu, aby bolo toto dieťa zbavené tohto účinného požívania, prináleží navyše vnútroštátnym súdom, ktoré majú rozhodnúť o žalobe podanej proti rozhodnutiu uvedených orgánov, aby zohľadnili skutkové okolnosti, ktoré nastali po tomto rozhodnutí (pozri analogicky rozsudok zo 17. apríla 2018, B a Vomero, C-316/16 a C-424/16, EU:C:2018:256, bod 94, ako aj citovanú judikatúru).
- 53 Z toho dôvodu skutočnosť, že rodič, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, *a priori* nezabezpečoval každodennú starostlivosť o dotknuté dieťa počas dlhého obdobia a prípadnú neexistenciu vzťahu závislosti, ktorý by mohol vzniknúť počas tohto obdobia, nemožno považovať za rozhodujúcu, pretože táto skutočnosť nevylučuje, aby tento rodič skutočne zabezpečoval túto starostlivosť v deň, keď tie isté orgány alebo tieto vnútroštátne súdy rozhodnú.
- 54 Okrem toho treba v tejto súvislosti pripomenúť, že Súdny dvor rozhodol, že to, či rodič, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, žije s maloletým dieťaťom, ktoré je občanom Únie, nepredstavuje nevyhnutnú podmienku na účely stanovenia existencie vzťahu závislosti medzi nimi [rozsudok z 5. mája 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného príslušníka – Nedostatočné zdroje), C-451/19 a C-532/19, EU:C:2022:354, bod 68, ako aj citovaná judikatúra].
- 55 Naopak samotná skutočnosť, že uvedený rodič, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, vykonáva v čase, keď má o veci rozhodnúť vnútroštátny súd, skutočnú každodennú starostlivosť o maloleté dieťa, ktoré je občanom Únie, nemôže stačiť na vyvodenie záveru o existencii vzťahu závislosti, keďže toto posúdenie sa musí vždy zakladať na preskúmaní všetkých relevantných okolností.
- 56 Pokiaľ ide ďalej o okolnosť, že jeden z rodičov dotknutého dieťaťa je občanom Únie s bydliskom v členskom štáte, treba uviesť, že takáto okolnosť by bola relevantná na účely uplatnenia článku 20 ZFEÚ, ak by sa preukázalo, že tento rodič je skutočne schopný a pripravený vykonávať každodennú a skutočnú starostlivosť o toto dieťa (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. mája 2017, Chavez-Vilchez a i., C-133/15, EU:C:2017:354, bod 71).
- 57 Táto okolnosť, aj keby bola preukázaná, však sama osebe nepostačuje na to, aby bolo možné konštatovať, že medzi rodičom, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, a maloletým dieťaťom, ktoré je občanom Únie, neexistuje taký vzťah závislosti, aby bolo toto dieťa nútené nevstúpiť na územie Únie a zdržiavať sa na ňom v prípade, že by bolo tomuto štátnemu príslušníkovi tretej krajiny odopreté právo na pobyt, pričom takéto konštatovanie sa musí nevyhnutne zakladať na preskúmaní všetkých relevantných okolností [pozri v tomto zmysle

rozsudok z 5. mája 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného príslušníka – Nedostatočné zdroje), C-451/19 a C-532/19, EU:C:2022:354, bod 67, ako aj citovaná judikatúra].

- 58 Hoci rodič, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, má v zásade povinnosť uviesť skutočnosti, ktorých cieľom je preukázať, že odvodzuje právo na pobyt z článku 20 ZFEÚ, a to najmä skutočnosti, ktoré preukazujú, že v prípade odopretia pobytu by bolo dieťa zbavené účinného výkonu svojich práv ako občan Únie, platí, že v rámci posúdenia podmienok nevyhnutných na to, aby tento štátny príslušník mohol uplatňovať takéto právo na pobyt, musia príslušné vnútroštátne orgány dbať na to, aby uplatnenie vnútroštátnej právnej úpravy týkajúcej sa dôkazného bremena nenarušilo potrebný účinok článku 20 ZFEÚ (rozsudok z 10. mája 2017, Chavez-Vilchez a i., C-133/15, EU:C:2017:354, bod 76).
- 59 Uplatňovanie takejto vnútroštátnej právnej úpravy týkajúcej sa dôkazného bremena tak nezbavuje orgány dotknutého členského štátu povinnosti vykonať na základe skutočností, ktoré uviedol štátny príslušník tretej krajiny, prieskum nevyhnutný na zistenie miesta bydliska rodiča, ktorý je štátnym príslušníkom tohto členského štátu, a na posúdenie jednak toho, či tento štátny príslušník členského štátu je alebo nie je skutočne schopný a pripravený vykonávať každodennú a skutočnú starostlivosť o dieťa, a jednak toho, či medzi dieťaťom a rodičom, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, existuje alebo neexistuje taký vzťah závislosti, že v dôsledku rozhodnutia o odopretí práva na pobyt tomuto rodičovi by dieťa nemohlo účinne požívať podstatu práv vyplývajúcich z jeho postavenia občana Únie (pozri analogicky rozsudok z 10. mája 2017, Chavez-Vilchez a i., C-133/15, EU:C:2017:354, bod 77).
- 60 Napokon z judikatúry citovanej v bodoch 48 až 50 tohto rozsudku vyplýva, že skutočnosť, že rodič, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, má vo výlučnej starostlivosti maloleté dieťa, je relevantným, ale nie rozhodujúcim faktorom na posúdenie existencie skutočnej závislosti, ktorá nemôže, ako vyplýva z bodu 51 tohto rozsudku, vyplývať priamo z právneho vzťahu medzi rodičom, štátnym príslušníkom tretej krajiny, a jeho maloletým dieťaťom, ktoré je občanom Únie.
- 61 S prihliadnutím na vyššie uvedené úvahy treba na tretiu otázku odpovedať tak, že článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že na účely posúdenia, či je maloleté dieťa, ktoré je občanom Únie, závislé od svojho rodiča, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, je dotknutý členský štát povinný zohľadniť všetky relevantné okolnosti, pričom nie je rozhodujúca skutočnosť, že tento rodič, štátny príslušník tretej krajiny, nie vždy zabezpečoval každodennú starostlivosť o toto dieťa, ale v súčasnosti má dieťa vo svojej výlučnej starostlivosti, ani skutočnosť, že druhý rodič, občan Únie, by mohol prevziať každodennú a skutočnú starostlivosť o uvedené dieťa.

O trovách

- 62 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

- 1. Článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že okolnosť, že maloleté dieťa, občan Európskej únie, ktoré má štátnu príslušnosť členského štátu, žije od svojho narodenia mimo územia tohto členského štátu a nikdy sa nezdržiavalo na území Únie, nevylučuje, aby jeden z jeho rodičov, štátny príslušník tretej krajiny, na ktorom je toto dieťa závislé, mohol požívať odvodené právo na pobyt založené na tomto článku, pokiaľ sa preukáže, že uvedené dieťa vstúpi na územie členského štátu, ktorého je štátnym príslušníkom, a bude sa na ňom zdržiavať v spoločnosti tohto rodiča.**
- 2. Článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že členský štát, ktorému bola predložená žiadosť o odvodené právo na pobyt podaná štátnym príslušníkom tretej krajiny, na ktorom je maloleté dieťa, občan Európskej únie, ktoré je štátnym príslušníkom tohto členského štátu, závislé a od svojho narodenia žije v tejto tretej krajine, pričom sa nikdy nezdržiavalo na území Únie, nemôže túto žiadosť zamietnuť z dôvodu, že premiestnenie do uvedeného členského štátu, ktoré je spojené s výkonom práv dieťaťa ako občana Únie, nie je v skutočnom alebo hodnovernom záujme uvedeného dieťaťa.**
- 3. Článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že na účely posúdenia, či je maloleté dieťa, ktoré je občanom Európskej únie, závislé od svojho rodiča, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, je dotknutý členský štát povinný zohľadniť všetky relevantné okolnosti, pričom nie je rozhodujúca skutočnosť, že tento rodič, štátny príslušník tretej krajiny, nie vždy zabezpečoval každodennú starostlivosť o toto dieťa, ale v súčasnosti má dieťa vo svojej výlučnej starostlivosti, ani skutočnosť, že druhý rodič, občan Únie, by mohol prevziať každodennú a skutočnú starostlivosť o uvedené dieťa.**

Podpisy